

การเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม

Strengthening religious heirs with social welfare principles

1. บุญร่วม คำเมืองแสน, 2. สมบูรณ์ วัฒนะ, 3. อัคริมา มณีเลิศ
4. อริสา สายศรีโกศล*, 5. สุริยัน ผึ้งผาย

1. Boonruam Khammuangsaen, 2. Somboon Watthana, 3. Akkharima Maneelert
4. Arisa Saisrikosol*, 5. Suriyan Phuengphai

1., 4., 5. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2. มหาวิทยาลัยมหิดล, 3. นักวิชาการอิสระ
1., 4., 5. Mahamakut Buddhist University, 2. Mahidol University, 3. Independent Scholar

* Corresponding Author E-mail: arisa.saisrikosol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม 3) จัดทำคู่มือรูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ผ่านกรอบแนวคิด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัย และด้านปัจจัยสนับสนุน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 17 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาเขียนสรุปบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการ มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ทุกปี การสืบศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาก็คือ “การบวชเรียน” การเสริมสร้างศาสนทายาทเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนเข้ามาสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ในด้านการศึกษา มีการจัดประชุมวิชาการเฉพาะกลุ่ม จัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน กิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติธรรมในวาระสำคัญต่าง ๆ ด้านความปลอดภัย มีการจัดทำประกันชีวิตและเปิดสมุดบัญชีเงินฝากให้กับนักเรียน สาธิตการป้องกันอัคคีภัย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ด้านปัจจัยสนับสนุน มีการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ และในด้านปัจจัยสี่ มีร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน มีห้องพยาบาล และมีโรงครัวสำหรับการจัดทำอาหารถวายเข้า-เพล

3. จัดทำคู่มือรูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม

คำสำคัญ: 1. การเสริมสร้าง; 2. ศาสนทายาท; 3. สวัสดิการ

ABSTRACT

This research article aimed to: 1) explore the concept of fostering religious heirs through welfare principles, 2) develop a model for promoting religious heirs based on welfare approaches, and 3) create an implementation manual for this model. The conceptual framework encompasses three dimensions: education, safety, and supportive factors. This qualitative study

employed document analysis of books, academic papers, and relevant research, complemented by in-depth interviews with 17 key informants. Research instruments included document review forms and semi-structured interview guides. Data were analyzed using content analysis and presented through descriptive narrative.

The research found that:

1. The concept of fostering religious heirs through welfare principles is primarily implemented through annual summer novice ordination programs. In Buddhism, ordination serves as a vital pathway for sustaining religious continuity. This approach functions as a cornerstone of human resource development by inspiring youth to enter monastic life while cultivating both physical and mental well-being.

2. The developed model encompasses three key components: educational initiatives including targeted academic seminars, student exhibitions, skill-building activities, and participation in religious observances during special occasions; safety measures comprising life insurance provision, savings account establishment, fire prevention training, and first aid instruction; and supportive elements such as scholarships for students and staff, provision of learning materials, establishment of a school infirmary, and maintenance of a kitchen facility for preparing food offerings.

3. Create an implementation manual for this model.

Keywords: 1. Strengthening; 2. Religious Heir; 3. Welfare

บทนำ

สถาบันทางพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทย ตลอดมา โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลาจิตใจ และลักษณะนิสัยของคนไทย ตลอดจนให้บริการตามความจำเป็น ตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคมแม้กระทั่งในปัจจุบัน สถาบันสงฆ์ยังเป็นองค์กรสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมให้เกิดความสามัคคีธรรม และเชื่อมโยงประชาชนทุกชนชั้นให้เกิดความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน ในทุกมิติของสังคม โดยเฉพาะการเสริมสร้างศาสนทายาทให้กับเยาวชนไทยที่สถาบันสงฆ์ได้ดำเนินการเป็นกิจวิสัย ขับเคลื่อนโดยกลไกของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมแผนกบาลี จึงทำให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562

ความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 (มาตรา 16 ให้วัดมีสิทธิจัดตั้งสถานศึกษาพระปริยัติธรรมได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ) กำหนดสถานศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดจัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้จัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ในมาตรา 5 และต้องคำนึงถึง (1) การให้การศึกษาวិชาการทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเป็นเลิศที่เปี่ยมด้วยปัญญาพุทธธรรม (2) การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในคุณค่าแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (3) การผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาสำนึกในความเป็นคนไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น (4) มาตรฐานการศึกษาของชาติและวิธีการดำเนินงานของการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 17 สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ (1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม (2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา (3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ (4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ (5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม (6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ

จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และ (7) มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคมและพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมากทั้งเรื่องการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้วิถีชีวิตและวิถีคิดของประชาชนผันผวนตามกระแสที่เกิดขึ้น การที่สถาบันสงฆ์พยายามส่งเสริมในหลาย ๆ ทางเพื่อให้เยาวชนเข้ามาบวชเรียน เพื่อสืบทอดพระศาสนาและเป็นศาสนทายาทที่ดีค่อนข้างลำบากกับกระแสของของสังคมในปัจจุบัน มีหลายเหตุปัจจัย หนึ่งในนั้นคือสภาพฐานะของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ แต่ไม่กล้าที่จะนำบุตรหลานเข้ามาบวชเรียนเกรงว่าขาดคนช่วยทำมาหากิน อีกประการหนึ่งคือการศึกษาไม่ได้รับการรักษาไว้ ซึ่งเยาวชนที่บรรพชาเป็นสามเณรแล้วให้คงอยู่ ทั้งสองประการนี้เป็นปัญหาหลักของการเสริมสร้างศาสนทายาท เป็นปัญหภายใน ได้แก่ สถาบันสงฆ์เองที่ต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและสามัคคี ในแต่ละสำนักก็ได้ดำเนินการทำอยู่แล้ว เช่น ค่าเรียนฟรี ที่พักอาศัยฟรี อาหารการฉันก็มีผู้นำมาถวาย สอบได้แต่ละชั้นก็มีรางวัล มีการส่งเสริมสนับสนุนตามกำลังของแต่ละสำนักเรียน แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าการเสริมสร้างศาสนทายาทให้เข้มแข็งและนำไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น สวัสดิการต่าง ๆ เหล่านี้ควรตกไปถึงผู้ปกครองของเยาวชนด้วย เช่น เบี้ยยังชีพรายเดือนและค่ารักษาพยาบาลช่วยให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

ด้วยเหตุที่คณะสงฆ์เป็นหลักสำคัญในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา การสร้างศาสนทายาทจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำพาให้ประชาชนและสังคมมีความเข้มแข็งจึงต้องมีสามัคคีร่วมกันในทุก ๆ ฝ่ายนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืนด้วยประโยชน์ของส่วนรวม ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของเรื่องนี้จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิด และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาท เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนโดยรวม

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม
- 3) เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีเนื้อหาประกอบไปด้วย 3 ประเด็น ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ศึกษาจาก หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัย และด้านปัจจัยสนับสนุน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม โดยศึกษาจากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง ศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัย และด้านปัจจัยสนับสนุน และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาโดยการมุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 5 รูป/คน 2) สามเณรที่เป็นนักเรียนจำนวน 7 รูป และ 3) ผู้ปกครองของสามเณรที่เป็นนักเรียน จำนวน 5 รูป/คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น ท้องที่อำเภอพล อำเภอบ้านไผ่ และอำเภอมัญจาคีรี รวม 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนนพคุณวิทยา วัดโสกการาม ตำบลโสกนกเต็น อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น 2) โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดจันทร์ประสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และ 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดโพธิ์กลาง ตำบลกุดเค้า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด 3 ประการ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามตามแนวทางการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัมเป็นหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้ตามความสมัครใจและสะดวกใจ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติและเป็นกันเอง โดยการพูดคุยหรือการสนทนากัน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการบันทึกทุกเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูล

1.2 การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึกข้อมูลที่ได้จึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนาปรากฏการณ์ที่พบข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

1.3 การติดต่อโดยตรง และมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการขอเข้าพบเพื่อพูดคุย และอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้กับบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามเณรที่เป็นนักเรียน และผู้ปกครองสามเณรที่เป็นนักเรียน ได้ทราบและชี้แจงถึงความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สามเณรที่เป็นนักเรียน และผู้ปกครองสามเณรที่เป็นนักเรียน

2.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสวัสดิกการสังคัม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัย ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้านปัจจัยสี่

2.3 ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสวัสดิกการสังคัม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัย ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้านปัจจัยสี่

2.4 ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม

3.2 ศึกษาการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุงสำนวนภาษาให้เหมาะสม แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูล

4. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จะทำการติดต่อประสานกับผู้ให้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งบางส่วนเป็นการติดต่อประสานทางโทรศัพท์ และบางส่วนเป็นการติดต่อประสานด้วยตัวผู้วิจัยเอง และยืนยันกำหนดการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในแผนวิจัยในการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน-ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงไตรมาสที่สามและสี่ของปีงบประมาณ 2567

4.2 ขั้นตอนระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้เริ่มจากการเดินทางไปยังสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล จนถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจนแล้วเสร็จ

4.3 ขั้นตอนหลังทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วเสร็จจนถึงการจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างและหาความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมา เป็นการค้นหาข้อความทั่วไปที่จะบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลส่วนแรกเชิงบรรยาย รวมถึงการตีความทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ด้วยเป็นการวางเค้าโครงของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการทางสังคมนี้ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นเพียงพอหรือยังและตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งความถูกต้องของข้อมูลประกอบไปด้วยกระบวนการวิธีที่หลากหลาย เช่น การตรวจสอบด้านข้อมูล ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคลผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบด้านแนวคิด ทฤษฎี เป็นต้น

ผลการวิจัย

1. แนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม คำว่า “ศาสนทายาท” หมายถึง พระภิกษุและสามเณร ที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทถูกต้องตามพระธรรมวินัย คำว่า “ศาสนทายาท” มีความหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง ผู้ธำรงรักษาพระศาสนาด้วยการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยและสั่งสอนสืบต่อกันมา ส่วนประการที่ 2 หมายถึง ศาสนทายาทในความหมายว่า ผู้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา โดยรวม “ศาสนทายาท” หมายถึง พุทธบริษัททั้ง 4 ประกอบด้วย ภิกษุ (รวมสามเณรด้วย) ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีบทบาททำหน้าที่ของตนเอง

กระบวนการสืบต่อศาสนาโดยการสร้างศาสนทายาทนี้ต้องเป็นไปตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ซึ่งมีวิธีการที่ถูกกำหนดไว้ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ประการที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ พระอุปัชฌาย์ ซึ่งมีหน้าที่ให้การบรรพชาอุปสมบทและมุ่งสอนศิษย์ให้มีความรู้แก่ศิษย์ในหลักของพระธรรมและพระวินัยอย่างเป็นระบบมากขึ้น ดังนั้นกระบวนการสืบต่อศาสนทายาทในระยะหลังจึงไม่เพียงแต่การบวชเข้ามาแล้วบำเพ็ญเพียรจนบรรลุธรรม และอบรมสั่งสอนศิษย์ให้บรรลุตามเท่านั้น แต่ยังได้มีการสืบสานความรู้ทางด้านพระธรรมวินัยโดยมีการเรียนการสอนอีกด้วย โดยสรุปว่าการสืบศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาก็คือ “การบวชเรียน” นั่นเอง การเสริมสร้างศาสนทายาทเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนเข้ามาสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ การที่จะสร้างศาสนทายาทให้มีความมั่นคงได้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการปฏิบัติร่วมกัน การประสานความสามัคคีให้เกิดขึ้นโดยอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเป็นการสร้างสรรค์นำเสนอคุณลักษณะของความเป็นศาสนทายาทและที่สำคัญคือการสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและองค์อัครศาสนูปถัมภก

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี และขออนุมัติงบประมาณจากส่วนงานที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งขอขงบประมาณสนับสนุนจากส่วนงานราชการ ติดต่อประสานงานกับผู้ชุมชน ประชาสัมพันธ์ พูดคุยกับผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมใบสมัครบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและกำหนดการที่ชัดเจนในโครงการบรรพชาฯ พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาในการบรรพชา และเชิญชวนสาธุชนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวตามวันเวลาที่กำหนด

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัมด้านการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดประชุมวิชาการเฉพาะกลุ่มจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักศึกษากิจกรรมที่เสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละระดับชั้น นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการกับสถาบันการศึกษาแผนกสามัญในเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนภาคปฏิบัติได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวาระสำคัญ ๆ เช่น การปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัมด้านความปลอดภัย ทางโรงเรียนได้ดำเนินงานประสานงานกับภาครัฐและเอกชน จัดทำประกันชีวิตให้กับนักเรียนทุกรูปและเชิญเจ้าหน้าที่เพลิงมาสาธิตการป้องกันอัคคีภัยที่เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรบ้าง เกิดจากถังแก๊สระเบิดบ้าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสาธิตการปฐมพยาบาลเบื้องต้น กรณีเจ็บไข้ได้ป่วยต่าง ๆ หรือเกิดจากสัตว์มีพิษกัดต่อย มีการเปิดบัญชีสมุดเงินฝากให้กับนักเรียน เพื่อสะดวกในการเก็บรักษา และเมื่อได้รับทุนการศึกษาหรือได้รับปัจจัยต่าง ๆ เข้ามา ฝ่ายปกครองจะใช้วิธีโอนเข้าบัญชีให้เรียบร้อย พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักระบบการออมเงินอย่างถูกวิธี

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม ด้านปัจจัยสนับสนุน มีการมอบทุนการศึกษา แผนกนันทกรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ นอกจากทุนการศึกษาที่มอบให้ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญแห่งนี้แล้ว แม้จากการศึกษาระดับมัธยมปลายแล้วไปศึกษาต่อยังสถาบันอุดมศึกษา ระดับอื่น ๆ ทางวัดก็ยังสนับสนุนทุนการศึกษาจนจบระดับปริญญาตรีรวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นครูและเจ้าหน้าที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกอีกด้วย ซึ่งบางแห่งก็สนับสนุนทุนการศึกษาเป็นค่าพาหนะในการเดินทางบ้าง สนับสนุนทุนการศึกษาเป็นค่าหอพักบ้าง หรือบางครั้งก็สนับสนุนการศึกษาด้วยวิธีรับส่งทุกวัน

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม ด้านปัจจัยสี่ทางวัดมีมุกาแฟและร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนบางอย่างที่เหมาะสมกับสมณสาธูป มีห้องพยาบาล มีโรงครัวสำหรับการจัดทำภัตตาหารถวายเช้า-เพลในทุกวันเสาร์หรืออาทิตย์จะใช้วิธีบิณฑบาตข้าวสารอาหารแห้ง โดยมีการประชาสัมพันธ์และประสานงานไปตามชุมชนต่าง ๆ มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนชุมชนที่จะไปรับบาตรหรือบางครั้งก็มีหน่วยราชการหรือสถานศึกษาเข้ามาติดต่อนิมนต์ให้ไปรับบิณฑบาต อาหารที่ไปรับบิณฑบาตมาก็จะนำไปเก็บไว้ที่โรงครัว แม่ครัวที่จัดหาไว้ประจำมีหน้าที่ในการแปรรูปอาหารแล้วนำมาถวายพระสงฆ์ สามเณรในแต่ละวัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผลโดยใช้หลักตรรกวิทยาในการให้เหตุผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิกการสังคัม คำว่า “ศาสนทายาท” หมายถึง พระภิกษุและสามเณร ที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทถูกต้องตามพระธรรมวินัย คำว่า “ศาสนทายาท” มีความหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง ผู้ดำรงรักษาพระศาสนาด้วยการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยและสั่งสอนสืบต่อกันมา ส่วนประการที่ 2 หมายถึง ศาสนทายาทในความหมายว่า ผู้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา โดยรวม “ศาสน

ทายาท” หมายถึง พุทธบริษัททั้ง 4 ประกอบด้วย ภิกษุ (รวมสามเณรด้วย) ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีบทบาททำหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรดวงจันทร์ อานัน (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและวิธีการสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า คำว่า ศาสนทายาท ที่ถูกใช้ในพระไตรปิฎกนั้นคือ คำว่า ธรรมทายาท หมายถึง ทายาทแห่งธรรมซึ่งธรรมในที่นี้หมายถึง ศาสนานั้นเอง ดังนั้น ศาสนทายาท จึงหมายถึงผู้สืบทอดธรรมหรือสืบทอดพระศาสนา ในความหมายทาง พระพุทธศาสนาแล้วหมายถึง พุทธบริษัททั้ง 4 มี ฆราวาสทำหน้าที่อุปถัมภ์บำรุงพระศาสนา และบรรพชิต มีหน้าที่ ศึกษาหลักธรรม ปฏิบัติตามหลักคำสอนและเผยแผ่พระศาสนา รูปแบบและวิธีการสืบทอดศาสนทายาทของคณะ สงฆ์อำเภอพร้าวนั้น มีรูปแบบและวิธีการสร้างศาสนทายาท โดยได้รับความร่วมมือจากพระสังฆาธิการทุกวัดในเขต อำเภอพร้าว และชุมชนของแต่ละวัดในการสนับสนุนส่งเสริมด้านปัจจัย 4 ให้กับพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบรรพชา อุปสมบทตามโครงการบรรพชาอุปสมบทที่ทางคณะสงฆ์และชุมชนร่วมกันจัด เช่น โครงการบวชภาคฤดูร้อน โครงการบวชเฉลิมพระเกียรติ โครงการเข้าค่ายธรรม เป็นต้น เพื่อชักชวนให้เยาวชนเข้ามาบวชเรียนให้มีการศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรมได้มีการจัดหาทุนงบประมาณมาสนับสนุนส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ คือ ทุนจากพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสตามวัดในชุมชนนั้น ๆ ทุนจากกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ปัจจัยกัณฑ์เทศน์ ปัจจัยจากบาตรทุน และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่สมทบทุนร่วมบริจาค ซึ่งรูปแบบและ วิธีการเหล่านี้ทางคณะสงฆ์อำเภอพร้าวได้วางแผนร่วมกันมา และถือปฏิบัติจนทำให้จำนวนของศาสนทายาทในเขต การปกครองคณะสงฆ์อำเภอพร้าวมีจำนวนคงที่อยู่เสมอ

กระบวนการสืบทอดศาสนาโดยการสร้างศาสนทายาทนี้ ต้องเป็นไปตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรง บัญญัติไว้ ซึ่งมีวิธีการที่ถูกกำหนดไว้ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ประการที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ พระอุปชฌาย์ ซึ่งมีหน้าที่ให้การบรรพชาอุปสมบทและมุ่งสอนศิษย์ให้ความรู้แก่ศิษย์ในหลักของพระธรรมและพระวินัยอย่างเป็น ระบบมากขึ้น ดังนั้นกระบวนการสืบทอดศาสนทายาทในระยะหลังจึงไม่เพียงแต่การบวชเข้ามาแล้วบำเพ็ญเพียรจนบรรลุ ธรรม และอบรมสั่งสอนศิษย์ให้บรรลุตามเท่านั้น แต่ยังได้มีการสืบสานความรู้ทางด้านพระธรรมวินัยโดยมีการเรียน การสอนอีกด้วย โดยสรุปว่าการสืบศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาก็คือ “การบวชเรียน” นั่นเอง การเสริมสร้างศา สนทายาทเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยการสร้างแรง บันดาลใจให้เยาวชนเข้ามาสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ การที่จะสร้างศาสนทายาทให้มีความมั่นคงได้ต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายในการปฏิบัติร่วมกัน การประสานความสามัคคีให้เกิดขึ้นโดยอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการขับเคลื่อน เป็นการสร้างสรรค์นำเสนอคุณลักษณะของความเป็น ศาสนทายาทและที่สำคัญคือ การสนองพระราชกระแสรับสั่ง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและองค์อัครศาสนูปถัมภก สอดคล้องกับงานวิจัย ของ บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ และคณะ (2557) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ใน พระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาศาสนทายาทในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เป็น การพัฒนาในลักษณะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบพิเศษ มี 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปตามนโยบายรัฐและมหาเถรสมาคมมี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ คอยกำกับดูแลด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล และการจัดสรรงบประมาณ ส่วนการบริหารจัดการให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการพัฒนาศาสนทายาทให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องให้ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาการและการศึกษาเชิงพุทธโดยบูรณาการเข้า กับทฤษฎีไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า ทฤษฎีแรงจูงใจและทฤษฎีบุคลิกภาพของนักจิตวิทยาสมัยใหม่แนวทางในการ พัฒนา ศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนานั้นพบว่าแนวนโยบายการจัดการศึกษายังขาดการวางแผน ร่วมกัน การจัดกระบวนการเรียนการสอนยังขาดความเข้าใจในการนำทฤษฎีการศึกษาและทฤษฎีจิตวิทยาไปใช้ในการ สร้างแรงจูงใจสร้างความมุ่งมั่นที่จะศึกษาให้สำเร็จ การศึกษาแผนกธรรมและแผนกบาลี เป็นการศึกษาเฉพาะ ทางยังไม่บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ศาสนทายาทเกิดการเรียนรู้และ

ประพุดิตนตามหลักศิลาจารวัตรและการพัฒนาบุคลิกภาพยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่สังคมจะยอมรับได้ จึงได้เสนอแนวทางพัฒนาใหม่ตามกระบวนการ PTCC Model มองผ่านระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2553

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี และขออนุมัติงบประมาณจากส่วนงานที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งของบประมาณสนับสนุนจากส่วนงานราชการ ติดต่อประสานงานกับผู้ชุมชนประชาสัมพันธน์ พูดคุยกับผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมใบสมัครบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและกำหนดการที่ชัดเจนในโครงการบรรพชาฯ พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาในการบรรพชา และเชิญชวนสาธุชนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวตามวันเวลาที่กำหนด

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ด้านการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประชุมวิชาการเฉพาะกลุ่ม จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักศึกษา กิจกรรมที่เสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละระดับชั้น นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการกับสถาบันการศึกษาแผนกสามัญในเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนภาคปฏิบัติได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวาระสำคัญ ๆ เช่น การปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสิทธิศักดิ์ พรหมสิทธิ์ และคณะ (2562) บทความวิชาการเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาของศาสนทายาทในบริบท ของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21” กล่าวว่า การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของประเทศชาติ พระพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการศึกษา แต่เดิมวัดเป็นแหล่งที่มาของการศึกษา พระเป็นครูสอนให้การศึกษาในด้านต่าง ๆ วัดจึงเป็นแหล่งพัฒนาการศึกษาของไทยมาตั้งแต่อดีตกาลและมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประชาชนในชาติให้มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรมสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างสงบสุข สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนา การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยนำเอาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาประยุกต์ให้สัมพันธ์กลมกลืนไปกับวิชาต่าง ๆ ที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการอำพน จารุโภ (ดาราศาสตร์) และคณะ (2567) ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาวัดเกียรติแก้วสามัคคี อำเภอศรีรัตนงะ จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักการพัฒนาศาสนทายาทตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้น คือ คันถุระและวิปัสสนาธุระ อันเป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พระภิกษุทั้งหลายได้ทำหน้าที่เป็นกัจจตุระที่พึงกระทำและศึกษาในด้านศีล สมาธิ และปัญญาให้สมบูรณ์ต่อการดำเนินชีวิต 2) แนวคิดเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจจากกระบวนการศึกษา อันเป็นความรู้ที่จะเกิดขึ้นกับทุกคน แล้วนำมาพัฒนานั้นใช้ในการดำเนินชีวิต ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ในปัจจุบัน 3) รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของวัดแก้วสามัคคี อำเภอศรีรัตนงะ จังหวัดศรีสะเกษ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ เน้นศึกษาพระบาลีเป็นหลัก ส่วนวิชาสามัญจะเป็นวิชาการ โดยยึดแนวทางในพระพุทธศาสนา คือ คันถุระอันเป็นหน้าที่หลักของพระภิกษุสามเณร ที่ต้องเรียนด้านปริยัติ ศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และวิปัสสนาธุระอันเป็นกิจที่เนื่องจากคันถุระ นำมาปฏิบัติเรียนรู้ให้เข้าใจ ตามความเป็นจริง

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ด้านความปลอดภัย ทางโรงเรียนได้ดำเนินงานประสานงานกับภาครัฐและเอกชน จัดทำประกันชีวิตให้กับนักเรียนทุกรูปและเชิญเจ้าหน้าที่ดับเพลิงมาสาธิตการป้องกันอัคคีภัยที่เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรบ้าง เกิดจากถังแก๊สระเบิดบ้าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลมาสาธิตการปฐมพยาบาลเบื้องต้น กรณีเจ็บไข้ได้ป่วยต่าง ๆ หรือเกิดจากสัตว์มีพิษกัดต่อย มีการเปิดบัญชีสมุดเงินฝากให้กับนักเรียน เพื่อสะดวกในการเก็บรักษา และเมื่อได้รับทุนการศึกษาหรือได้รับปัจจัยต่าง ๆ เข้ามา ฝ่ายปกครองจะใช้วิธีโอนเข้าบัญชีให้เรียบร้อย พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักระบบการออมเงินอย่างถูกวิธี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริยา นาสมพิช และ ไพรัช พันธ์ขมภู (2560) ทำวิจัยเรื่อง “ความ

คิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมของ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านบริการทางสังคมทั่วไป และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรกคือ ควรเพิ่มการจัดโครงการ/กิจกรรมใหญ่ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อ ไม่ติดต่อ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยให้มากขึ้น ควรที่จะจัดโครงการอื่น ๆ ที่เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีควบคู่ไปด้วย เช่น ในกลุ่มผู้สูงอายุควรจัดให้มีการตั้งชมรมผู้สูงอายุในทุกหมู่บ้าน และควรมีแผนการฝึกซ้อม กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินโดยไม่คาดคิดอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประชาชน

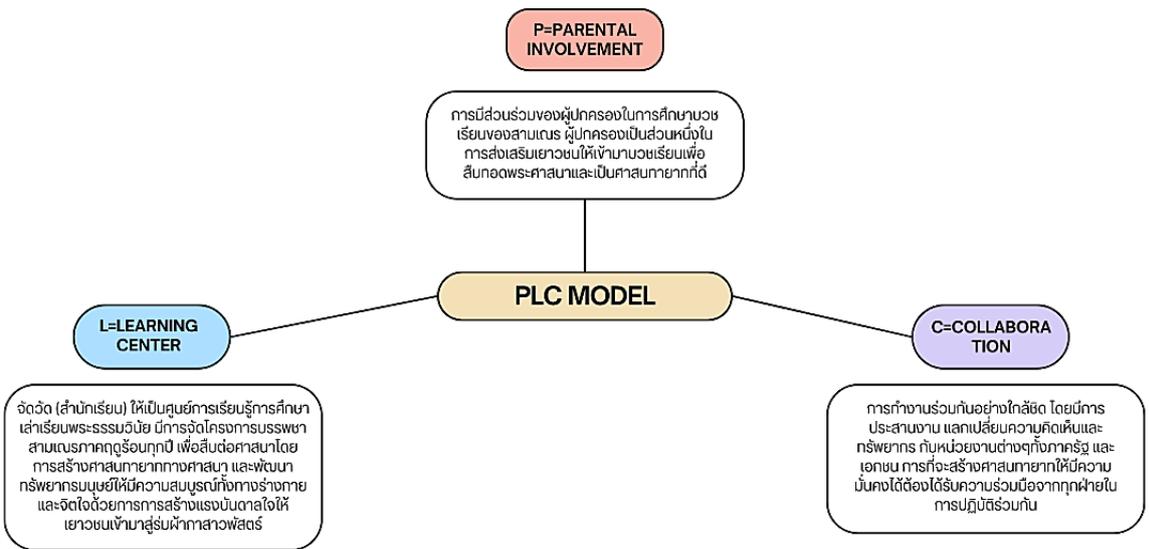
การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ด้านปัจจัยสนับสนุน มีการมอบทุนการศึกษา แผนกนักรธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ นอกจากทุนการศึกษาที่มอบให้ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญแห่งนี้แล้ว แม้จากการศึกษาระดับมัธยมปลายแล้ว ไปศึกษาต่อยังสถาบันอุดมศึกษา ระดับอื่น ๆ ทางวัดก็ยังสนับสนุนทุนการศึกษาจนจบระดับปริญญาตรีรวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นครูและเจ้าหน้าที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นในระดับปริญญาโทและเอกอีกด้วย ซึ่งบางแห่งก็สนับสนุนทุนการศึกษาเป็นค่าพาหนะในการเดินทางบ้างสนับสนุนทุนการศึกษาเป็นค่าเทอมบ้าง หรือบางครั้งก็สนับสนุนการศึกษาด้วยวิธีรับส่งทุกวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิทักษ์ เข็มบาสัตย์ (2564) ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง มี 2 ลักษณะ คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากรัฐ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น 2. แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง พบว่ามี 3 แนวทาง คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาวะด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านปัญญาหรือจิตวิญญาณให้กับผู้สูงอายุ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ และ 3) การจัดสวัสดิการสังคมจากฐานของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม ด้านปัจจัยสี่ ทางวัดมีมูมกาแพ และร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนบางอย่างที่เหมาะสมกับสมณสาธูป มีห้องพยาบาล มีโรงครัวสำหรับการจัดทำภัตตาหารถวายเช้า-เพล ในทุกวันเสาร์หรืออาทิตย์ จะใช้วิธีบิณฑบาตข้าวสารอาหารแห้ง โดยมีการประชาสัมพันธ์และประสานงานไปตามชุมชนต่าง ๆ มีการผลิตเปลี่ยนหมอนเวียนชุมชนที่จะไปรับบาตร หรือบางครั้งก็มีหน่วยราชการ หรือสถานศึกษาเข้ามาติดต่อนิมนต์ให้ไปรับบิณฑบาต อาหารที่ไปรับบิณฑบาตมาก็จะนำไปเก็บไว้ที่โรงครัว แม่ครัวที่จัดหาไว้ประจำมีหน้าที่ในการแปรรูปอาหารแล้วนำมาถวายพระสงฆ์สามเณรในแต่ละวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา แซ่วุ่น (2566) ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่ 6 หมู่บ้านของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีสภาพปัญหาการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง -สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและการรักษา ด้านการเงินและรายได้และด้านนันทนาการ โดยเมื่อนำมาจัดลำดับพบว่า

ด้านที่มีปัญหามากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพและการรักษา ด้านการเงินและรายได้ ตามลำดับ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ด้านรายได้เฉลี่ย โรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่ ปัจจัยภายนอกด้านนโยบายและด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับข้อเสนอแนะ คือ การส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ รวบรวมความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งช่วยให้เทศบาลเมืองควนลังสามารถจัดทำแผนพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุผ่านการประเมินกลุ่มผู้สูงอายุ และเพิ่มจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ของแต่ละหมู่บ้านเข้าพบปะพูดคุย สอบถามสภาพความเป็นอยู่ และการเข้าตรวจสุขภาพเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม เป็นการนำเสนอแนวคิดการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม การสืบศาสนทายาทในพระพุทธศาสนา ก็คือ การบวชเรียน การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคม มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคมด้านการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดประชุมวิชาการเฉพาะกลุ่มจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักศึกษากิจกรรมที่เสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละระดับชั้น และการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคมด้านความปลอดภัย ทางโรงเรียนได้ดำเนินงานประสานงานกับภาครัฐและเอกชน จัดทำประกันชีวิตให้กับนักเรียนทุกรูป และเชิญเจ้าหน้าที่ดับเพลิงมาสาธิตการป้องกันอัคคีภัยที่เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรบ้าง เกิดจากถังแก๊สระเบิดบ้าง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคมด้านปัจจัยสนับสนุน มีการมอบทุนการศึกษา การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคมด้านปัจจัยสี่ ทางวัด มีมุมกาแฟและร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนบางอย่างที่เหมาะสมกับสมณสาธิต มีห้องพยาบาล มีโรงครัวสำหรับการจัดทำภัตตาหารถวายเช้า-เพล ในทุกวันเสาร์หรืออาทิตย์ จะใช้วิธีบิณฑบาตข้าวสารอาหารแห้ง นอกจากสวัสดิการด้านอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับแล้ว ยังครอบคลุมไปถึงสวัสดิการของผู้ปกครองสามเณรที่เป็นบิดามารดาหรือผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูสามเณร เป็นรูปแบบสวัสดิการรายเดือนที่ได้รับ จนกว่าจะจบภาคการศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสำนักเรียนแห่งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยสามารถสรุปเป็น “PLC MODEL” ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. P = parental involvement: การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาบวชเรียนของสามเณร ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมเยาวชนให้เข้ามาบวชเรียน เพื่อสืบทอดพระศาสนาและเป็นศาสนทายาทที่ดี
2. L = learning center: จัดวัด (สำนักเรียน) ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี เพื่อสืบต่อศาสนาโดยการสร้างศาสนทายาททางศาสนา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยการการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนเข้ามาสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์
3. C = collaboration: การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยมีการประสานงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทรัพยากร กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน การที่จะสร้างศาสนทายาทให้มีความมั่นคงได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการปฏิบัติร่วมกัน

สรุป

การสืบศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาก็คือ “การบวชเรียน” การบวชเรียนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนเข้ามาสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศาสนทายาทด้วยหลักสวัสดิการสังคมให้มั่นคงได้นั้นต้องร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เขตการศึกษาแต่ละเขตควรมีโครงการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ให้กับสามเณรทุกปีการศึกษาผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เบื้องต้นให้เฉพาะในเขตการศึกษา ก่อนต่อไปค่อยดำเนินการนอกเขตของตนเองและอีกประการหนึ่ง
2. ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดนิทรรศการวิชาการประกอบกับวิชาชีพให้มีความเข้มข้นมากกว่าเดิมและเชิญสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสร้างผู้ปริยัติธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เขต 7”
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการองค์การยุคใหม่เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ”

เอกสารอ้างอิง

ธัญพิชชา แซ่ขุน. (2566). ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองควนลังอำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. PSU Knowledge Bank. <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/18132>

ปัญญายุทธ นาคมุจลินท์, พระครูสุธีศัมภีร์ญาณ, อานาจ บัวศิริ, และโสวิทย์ บำรุงภักดี. (2557). แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, 3(1), 137-156. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/gshskku/article/view/62604>

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พุทธศักราช 2562. (16 เมษายน 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม136 ตอนที่ 50ก. หน้า 11-21.

พระครูวินัยธรดวงจันทร์ อานัน. (2551). *รูปแบบและวิธีการสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระอธิการอำพน จารุโภ (ดาราศาสตร์), พระครูสุตธรรมภากรัต (เย็นยง), พระครูปริยัติกิตติธรรม (ได้ทุกทาง), พระเสกสรรค์ ฐานยุตโต (ศรีทน), และธนรัฐ สะอาดเอี่ยม. (2567). รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวัดเกียรติแก้วสามัคคี อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 7(1), 9-21. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcr/article/view/266896>

พระสิทธิศักดิ์ พรหมสิทธิ์, ยุทธนา พูนเกิดมะเริง, สุรพงษ์ คงสัตย์, จำนงค์ ปุณลา, ประพันธ์ นีกกระ โทก, และบุษยลักษณ์ อรชุน. (2562). แนวทางการจัดการศึกษาของศาสนทายาทในบริบทของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 8(3), 203-219. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/251950>

พรพิทักษ์ เข้มบาสัตย์. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 10(2), 167-184. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal/article/view/255103>

อริยา นาสมพีช และไพรัช พันชมภู. (2561). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 7(2), 138-146. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/196660>